

Seuraavaksi:

■ 19. Rikokset s. 140-145

→ Tehtävät 1.-3.

Rikos

- **Milloin teko on rikos?**
- **Milloin rikoksesta ei tuomita?**

Rikoksen käsite:

Tehtävät 1.-3.

- 1. Teko tai laiminlyönti** (esim. ilmoittamatta jättäminen)
 - yllytys ja kumppanuus
 - avunanto tai edistäminen
 - myös yritykset ja osallisuus } → **lievempi rangaistus**
 - suunnittelu/valmistelu (2014→, max. 4v. vankeutta)

2. Yleiset edellytykset;

- laissa säädetty rangaistus – **laillisuus**
- 15 v. kypsä ja terve – **syyntakeinen** (alentunut?)
- tahallinen tai tuottamuksellinen – **syyksiluettavuus** → **Ei tapaturmat!**

→ **Täyttää tunnusmerkistön!**

Rikoksen käsite:

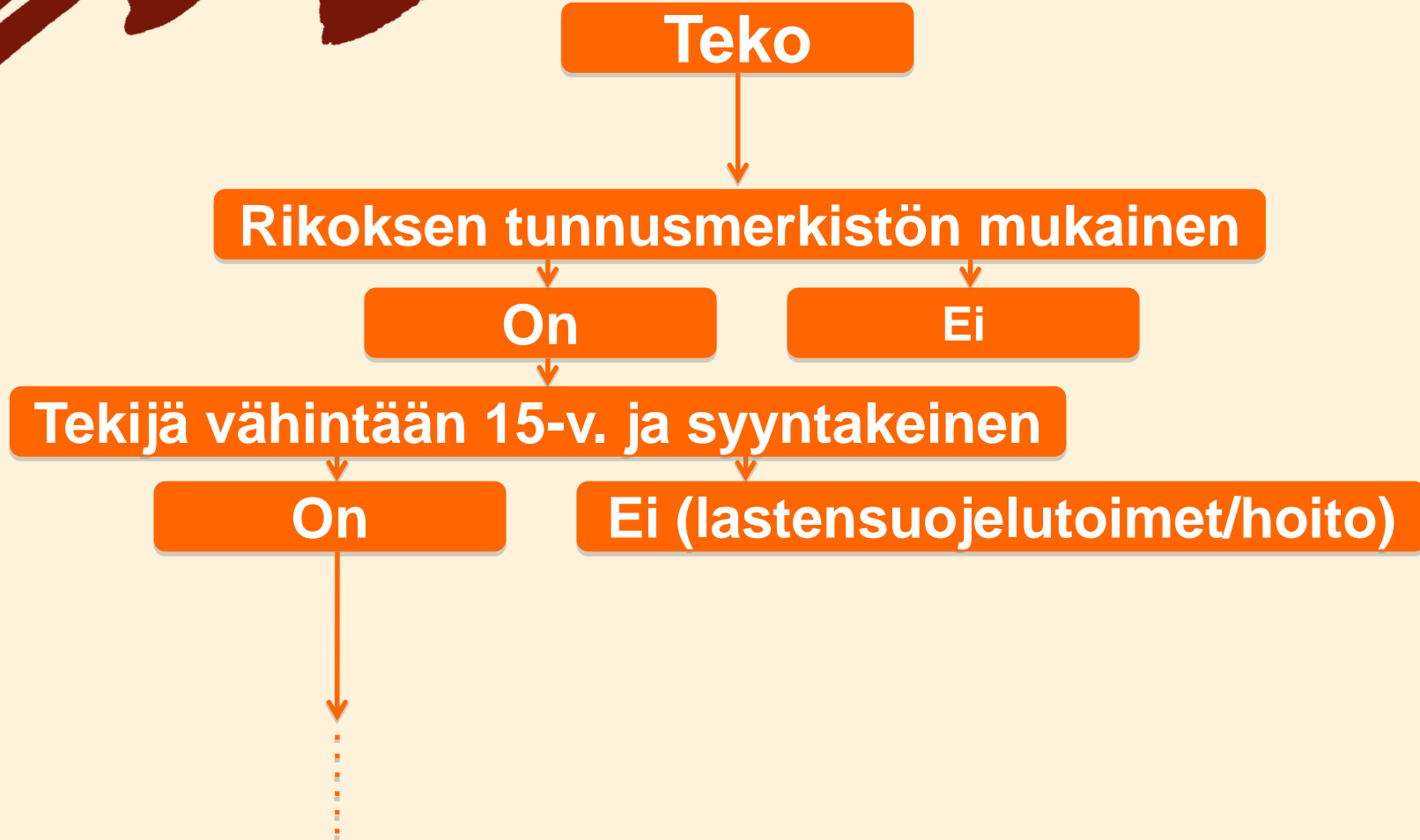
Tehtävät 1.-3.

- Tietyillä perusteilla rangaistus voidaan jättää tuomitsematta, vaikka rikos luetaankin syytetyn syyksi.

3.Ei tuomita:

- **hätävarjelu** ↔ hätävarjelun liioittelu
- **pakkotila**
- **vanhentunut**

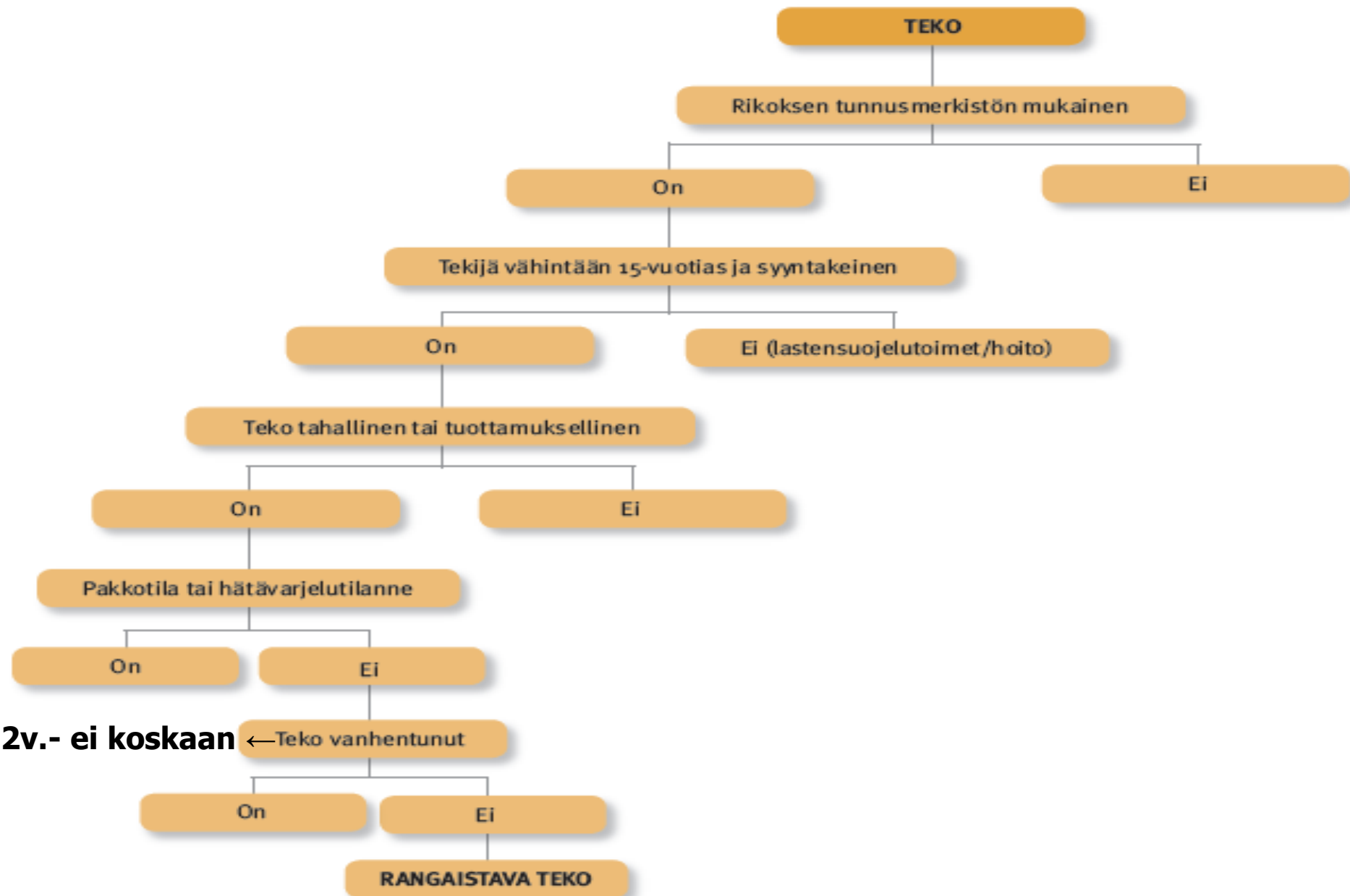
Milloin teosta seuraa rangaistus?

Milloin teosta seuraa rangaistus? (jatkuu)

Milloin teosta seuraa rangaistus?

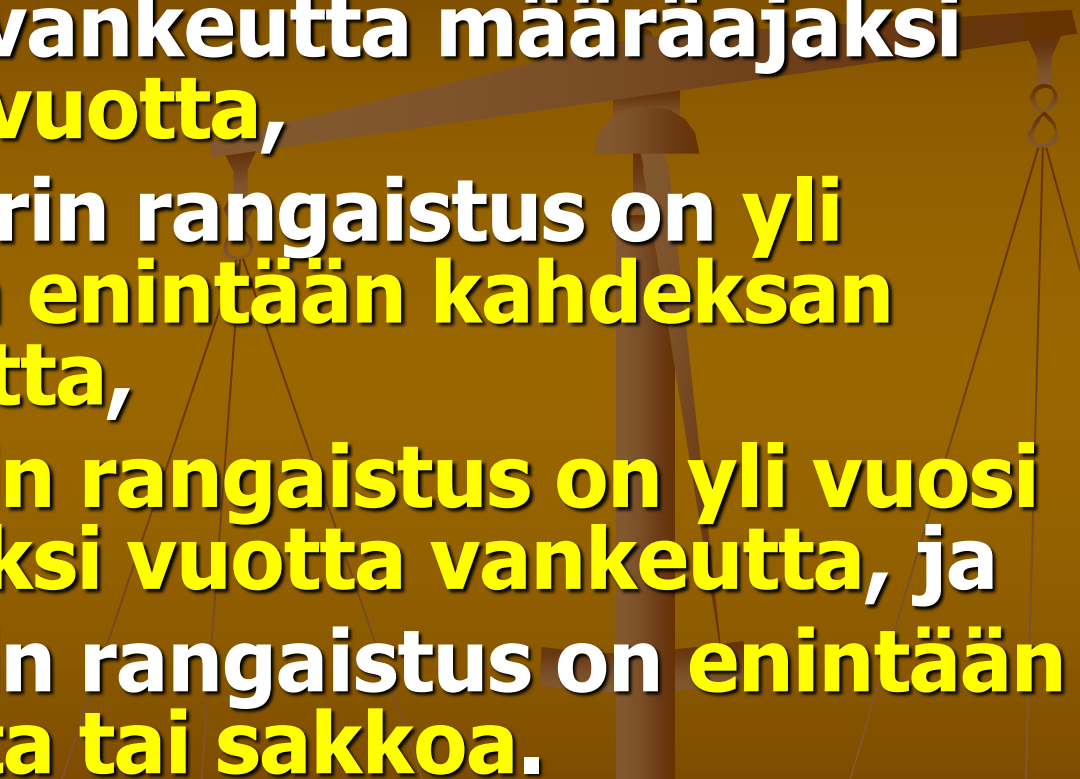
2v.- ei koskaan

← Teko vanhentunut

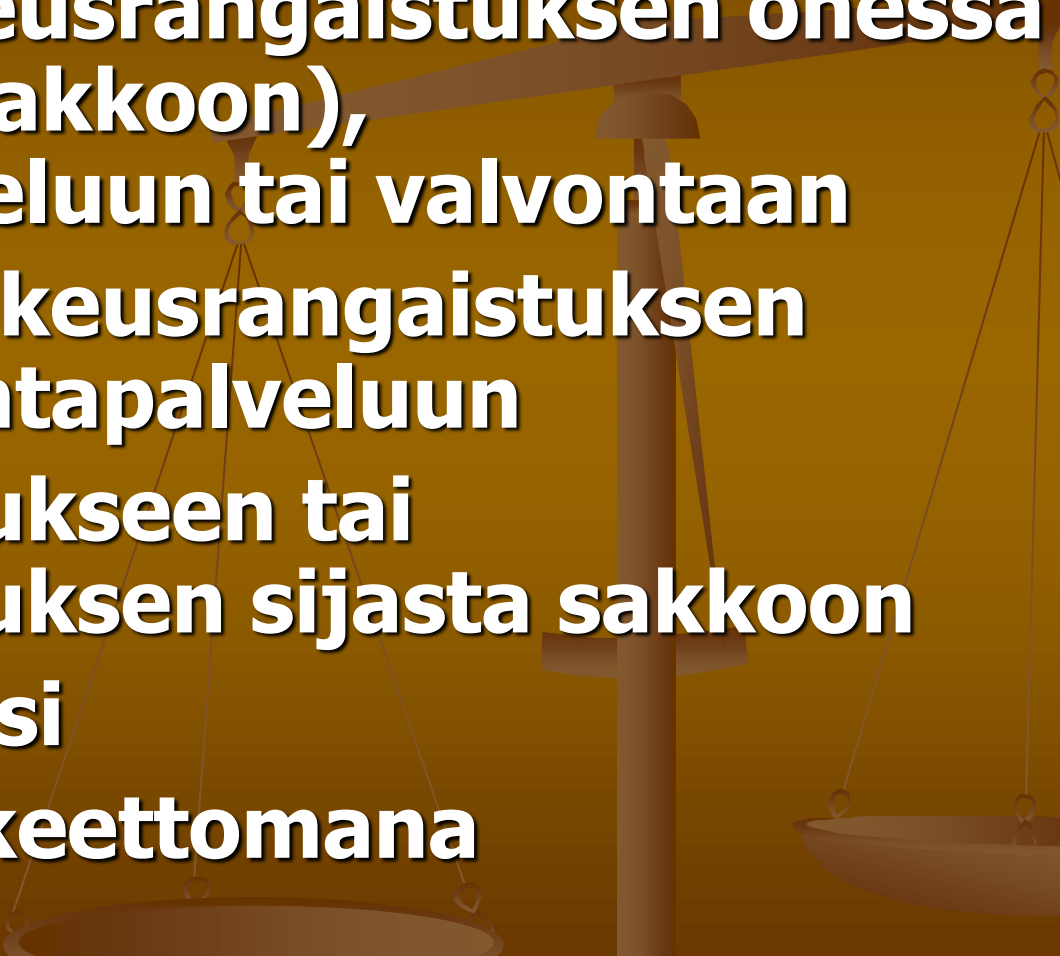
- Ei välttämättä rangaista, jos;**
- rikosta pidetään vähäisenä**
 - alle 18-v. ja johtunut ymmärtämättömyydestä tai harkitselemattomuudesta (syyntakeeton)**
 - anteeksiannettavaan tekoon rinnastettava**
 - rangaistus olisi kohtuuton tai tarkoitukseton**
 - ei olennaista vaikutusta kokonaisrangaistuksen määrään**

Syyteoikeus voi Elinkautiseen johtava rikos syytettä ole n... ei vanhene koskaan!

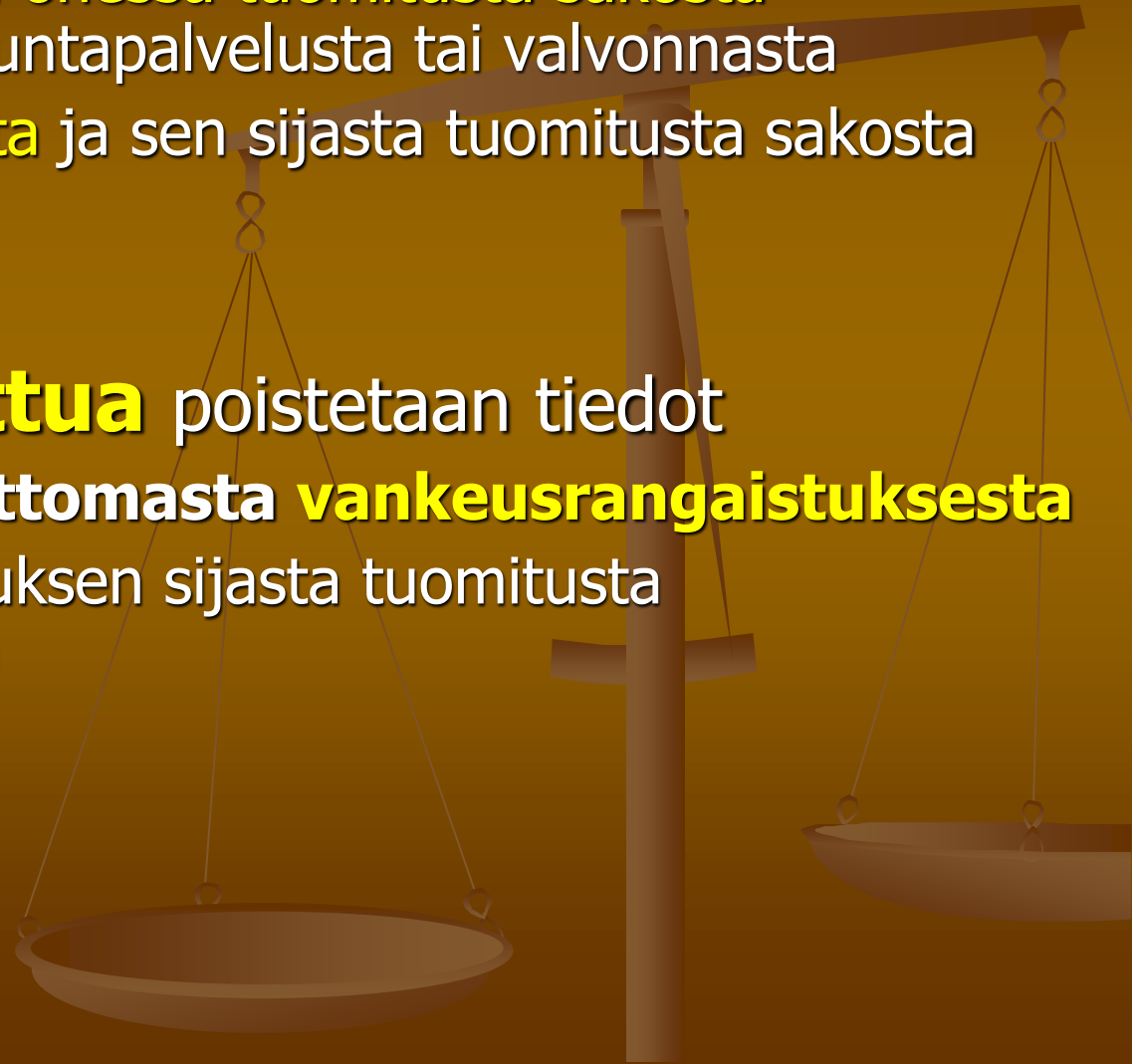
1. **20 v.**, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta määräajaksi **yli kahdeksan vuotta**,
 2. **10 v.**, jos ankarin rangaistus on **yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta vankeutta**,
 3. **5 v.**, jos ankarin rangaistus on **yli vuosi ja enintään kaksi vuotta vankeutta**, ja
 4. **2 v.**, jos ankarin rangaistus on **enintään vuosi vankeutta tai sakkoa**.
-

Rikosrekisteriin merkintä, kun tuomitaan:

- ehdottomaan tai ehdolliseen vankeusrangaistukseen
 - ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa sakkoon (oheissakkoon), yhdyskuntapalveluun tai valvontaan
 - ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta yhdyskuntapalveluun
 - nuorisorangaistukseen tai nuorisorangaistuksen sijasta sakkoon
 - viralta pantavaksi
 - jätetään syyntakeettomana tuomitsematta
-

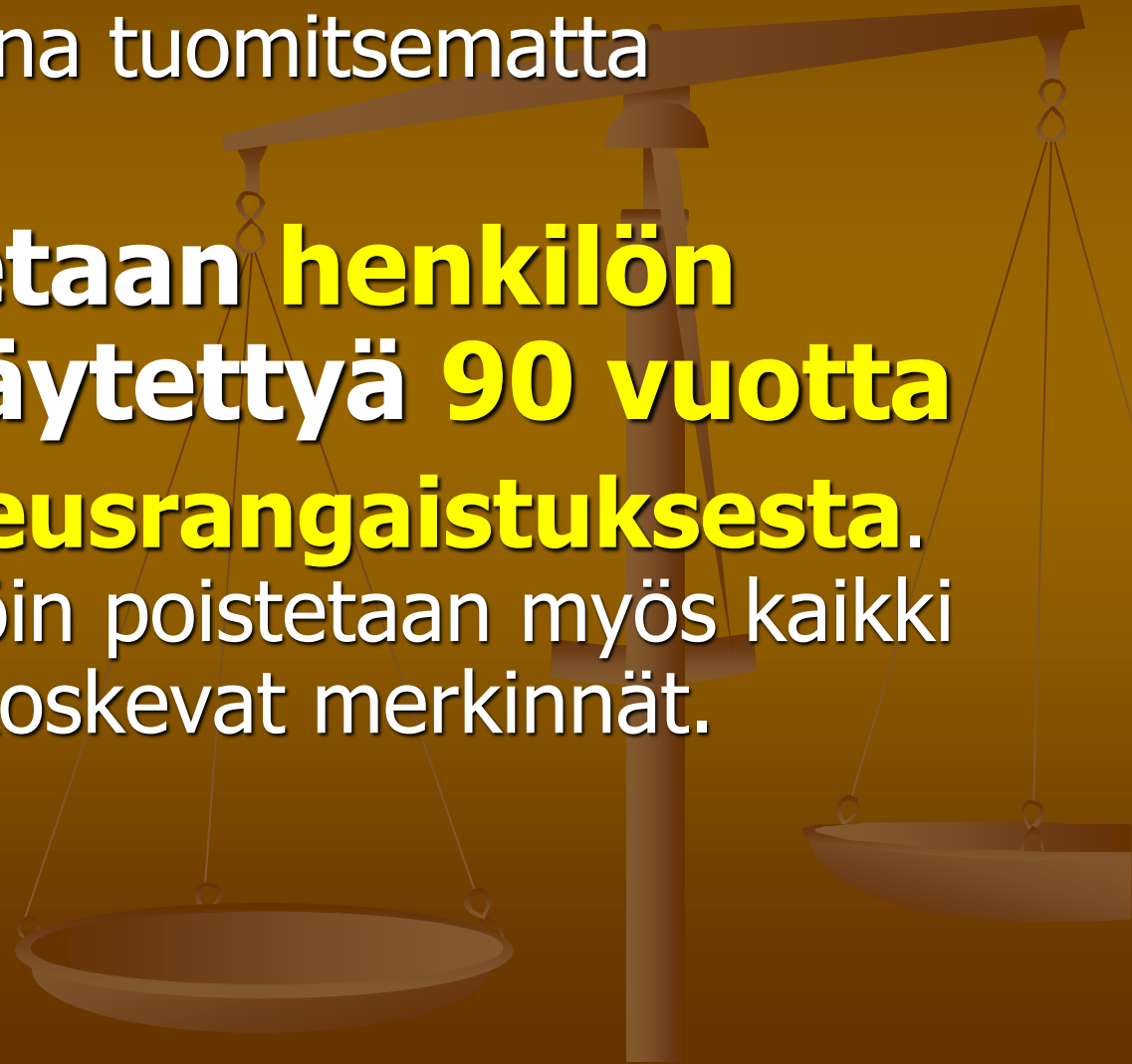
Rikosrekisterimerkinnät poistetaan

- **5 vuoden kuluttua** poistetaan tiedot henkilön
 - ehdollisesta vankeudesta
 - ehdollisen vankeuden **ohessa tuomitusta sakosta** (oheissakko), yhdyskuntapalvelusta tai valvonnasta
 - **nuorisorangaistuksesta** ja sen sijasta tuomitusta sakosta
 - viraltapanosta
 - yhteisösakosta
- **10 vuoden kuluttua** poistetaan tiedot
 - **enintään 2 v. ehdottomasta vankeusrangaistuksesta**
 - ehdottoman rangaistuksen sijasta tuomitusta yhdyskuntapalvelusta

Rikosrekisterimerkinnät poistetaan

- **20 vuoden kuluttua** poistetaan tiedot
 - **2 v. - 5 v. vankeusrangaistuksesta**
 - syyntakeettomana tuomitsematta jättämisestä
- Tiedot poistetaan **henkilön kuoltua tai täytettyä 90 vuotta**
 - **yli 5 v. vankeusrangaistuksesta.**
Viimeistään tällöin poistetaan myös kaikki muut henkilöä koskevat merkinnät.

Käsitteet:

a) rikos – rikosoikeudellinen vastuu

- Rikoksella on lakiin kirjoitetut tunnusmerkit.
- Rikosoikeudellinen vastuu tarkoittaa vastuuta teoistaan tuomioistuimessa eli sitä, että voi saada rikoksistaan rangaistuksen.

b) syyntakeinen – syyntakeeton

- Syyntakeinen on ihminen, joka ymmärtää tekojensa seuraukset ja jota voidaan rangaista.
- Syyntakeeton ihminen taas ei ymmärrä tekojensa lainvastaisuutta eikä niiden seurauksia tai ei pysty säätelemään käyttäytymistään, joten häntä ei rangaista.

c) tahallinen rikos – tuottamuksellinen rikos

- Tahallinen rikos on sellainen teko, jonka sen tekijä tietää olevan rikollinen, mutta hän tahtoo tehdä sen siitä huolimatta.
- Tuottamuksellinen rikos on teko, joka on seurausta huolimattomuudesta tai varomattomuudesta.

Miten rangaistusta määriteltäessä otetaan huomioon:

a) rikoksen yrittäminen

- Rikoksen yrittämisestä säädetään yleensä rikoksen tekemistä alhaisempi rangaistus.
- Rikoksen yrittämisestä ei välttämättä rangaista, jos tekijä on vapaaehtoisesti luopunut sen toteuttamisesta.

b) rikoksen avustaminen

- Rikoksen avustamisesta säädetään rikoksen tekemistä alhaisempi rangaistus.

c) rikokseen yllyttäminen

- Rikokseen yllyttämiseen syylistynyt tuomitaan samaan rangaistukseen kuin varsinainen rikosentekijä.

d) rikoskumppanuus

- Kaikkia rikoskumppaneita rangaistaan rikoksen tekemisestä samalla tavalla.

e) hätävarjelu

- Hätävarjeluun turvautunutta ei rangaista teostaan, kunhan hän on käyttänyt vain välttämättömiä keinoja.
- Jos hän on käyttänyt liiallisia voimakeinoja, häntä voidaan rangaista. Kyse on silloin hätävarjeluun liioittelusta.

Seuraavaksi: pedanet

4. Lue teksti. Mihin rikokseen kukin pojista syyllistyi?

18-vuotiaalla Kaalepilla oli tapana liikkua nuorempien kavereiden, 15-vuotiaan Kallen ja 14-vuotiaan Nestorin, seurassa. Eräänä kesäisenä lauantaiyönä Kaaleppi, Kalle ja Nestori istuivat tupakoiden jalkapallokentän laidalla.

Heillä oli tylsää, tupakat olivat loppumaisillaan ja kaljaakin teki mieli. Kaaleppi keksi, että lähellä olevan keilahallin kioskissa oli sekä tupakkaa että olutta, ja hän oli nähnyt, mihin ne oli varastoitu. Kaaleppi käski Kallen ja Nestorin mennä varastamaan tupakkaa ja kaljaa.

Läheisestä metsästä hän haki kavereille paksun puukepin, jolla he saisivat rikottua keilahallin sivuikkunan. Itse hän jäi ulos vahtimaan.

Tupakan ja kaljan hakumatka sujui hyvin, mutta pojat alkoivat tapella saaliista. Nuorempien poikien mielestä saalis kuului pääosin heille, koska he olivat sen hakeneet. Kaaleppi suuttui ja mukiloi Kallen pahanpäiväisesti. Keilahallilla oli kameravalvonta, jonka avulla poliisi tunnisti kaikki nuoret miehet.

Seuraavaksi: pedanet

4. Lue teksti. Mihin rikokseen kukin pojista syyllistyi?

Kaaleppi: rikokseen yllyttäminen, rikoskumppanuus vahingonteossa ja varkaudessa, pahoinpitely tai törkeä pahoinpitely (riippuu mukiloinnin pahanpäiväisyyden asteesta)

- **Täysi-ikäisenä rangaistaan normaalisti** (ensikertalainen?)

Kalle: vahingonteko, varkaus;

- **Nuorena rikoksentekijänä häntä voidaan rangaista lievennetyn rangaistusasteikon mukaan.**

Nestori: vahingonteko, varkaus;

- **Hän ei ole alle 15-vuotiaana rikosoikeudellisesti vastuunalainen eli häntä ei rangaista rikoksista.**
 - Lastensuojelutoimenpiteet

5. Lue teksti ja vastaa kysymyksiin sen perusteella (s. 145)

Aamukahvilla lehden sivua kääntäessään Minttuliisa vilkaisi keittiön ikkunasta ulos. Tummatakkinen mies talutti pihalla hänen upouutta sinistä maastopyöräänsä ja kadulle päästyään pinkaisi sillä karkuun. Minttuliisan kahvikuppi keikahti nurin, kun hän ryntäsi pihalle, käynnisti autonsa, ajoi miehen perään ja pakotti hänet pysähtymään kadun laitaan. Minttuliisa nousi autostaan, huusi miehelle ja väänsi pyörän itselleen. Miehen hän tuuppasi autoonsa ja vei poliisiasemalle.

Kotiin palattuaan Minttuliisa päätti lähteä metsään pyöräilemään. Kesken pyöräretken alkoi raju myrsky. Puita alkoi kaatua, ja Minttuliisa hätääntyi. Hän huomasi hirsimökin, mutta sen ovi oli salvalla kiinni, eikä yhtään ikkunaa ollut auki. Minttuliisa heitti kivenmurikan ikkunan läpi ja pääsi kipuamaan aukosta sisään.

Myrskyn tauottua Minttuliisa jatkoi pyöräilyä ja palasi iltamyöhällä kotiinsa päivän rasituksista väsyneenä. Avatessaan ulko-ovea hän huomasi sivusilmällä jonkun pinkaisevanjuoksuun puun varjosta ja hyökkäävän hänen kimppuunsa. Minttuliisa huitaisi molemmin käsin hyökkääjää, joka rojautti oven viereen nurmikolle. ”Huhhuh”, Minttuliisa huokaisi, ”kylläpä tänään sattuu ja tapahtuu.”

a) Tunnista tarinasta teot, joista saattaa lain mukaan saada rangaistuksen.

b) Mitä on otettava huomioon tekojen rangaistuksia arvioitaessa.

5. Lue teksti ja vastaa kysymyksiin sen perusteella (s. 145)

a) Tunnista tarinasta teot, joista saattaa lain mukaan saada rangaistuksen.

- maastopyörän vieminen**
- pyöräilijän kiilaaminen autolla (mahdollinen liikenneturvan vaarantaminen)**
- ikkunan rikkominen**
- mökkiin tunkeutuminen**
- kimppuun hyökkääminen**
- kimppuun hyökkäävän huitominen**

5. Lue teksti ja vastaa kysymyksiin sen perusteella (s. 145)

b) Mitä on otettava huomioon tekojen rangaistuksia arvioitaessa.

- Maastopyörän vieminen ja kimppuun hyökkääminen ovat tekoja, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkit.**
- Kiilaaminen voisi olla törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen. Jos pakottaa autolla pyöräilijän pysähtymään, se voi olla pyöräilijälle hengenvaarallista.**
- Ikkunan rikkominen ja mökkiin tunkeutuminen voitaisiin tulkita pakkotilassa tehdyksi teoksi, jolloin ne eivät olekaan rikoksia, joista pitäisi rangaista.**
- Kimppuun hyökkäävän huitominen on hätävarjelua, joka ei myöskään ole rikos, josta pitäisi rangaista, jollei huitominen ole hätävarjelman liioittelua, jolloin siitä voidaan rangaista.**

19. Rikokset

Tietoisku: Rikoksiin liittyviä käsitteitä

Rikos

teko, josta lakiin on kirjoitettu tietyt tunnusmerkit ja josta on määrätty rangaistus; myös tekemättä jättäminen, jos se on sillä hetkellä rangaistavaa

Lailisuusperiaate

rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka oli voimassa rikoksen tekohetkellä; ketään ei saa tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi

Syyntakeisuus

ihminen kykenee ymmärtämään tekojensa seuraukset ja on siksi niistä vastuussa

Rikosoikeudellinen vastuu

ihminen vastaa teoistaan tuomioistuimen edessä; hän on rikoksen tekohetkellä täyttänyt 15 vuotta ja on syyntakeinen

Tahallisuus

teko, jonka tekijä on tiennyt olevan rikollinen ja jonka seuraus on rangaistava ja silti on tahtonut tehdä sen; esimerkiksi pankkiryöstö

Tuottamuksellisuus

teko, joka voidaan tulkita huolimattomuudeksi tai varomattomuudeksi;
esim. autoilija tekee ajovirheen, jonka seurauksena toinen henkilö kuolee;
mahdollisesti rangaistava

Rikoksesta epäilty

henkilö, jonka epäillään syyllistyneen rikokseen ja jonka syyllisyyden puolesta puhuvia asioita on tiedossa; henkilö on syytön siihen asti kunnes syyllisyys on osoitettu

Rikoksen yrittäminen

teko, jossa henkilö on aloittanut rikoksen, mutta se on keskeytynyt ilman että tavoite olisi toteutunut

Rikoskumppanuus

kaksi tai useampi tekijää ovat yhdessä tehneet tahallisen rikoksen

Rikokseen yllyttäminen

teko, jossa henkilö tahallisesti houkuttelee toista henkilöä rikoksen tekemiseen tai sen yrittämiseen; rangaistaan samalla lailla kuin rikoksen tekijäkin

Rikoksen avustaminen

teko, jossa henkilö ennen rikosta tai sen aikana tahallisesti avustaa tai edistää toista henkilöä rikoksen tekemisessä tai sen yrittämisessä; rangaistaan lievemmin kuin rikoksen tekijää

Rikoksen uhri

henkilö, jolle on tehty jotakin pahaa tai joka on kärsinyt jonkun vahingollisen teon takia; esimerkiksi pahoinpitely

Hätävarjelu

henkilö torjuu oikeudettoman hyökkäyksen, mutta saa käyttää vain välttämättömiä keinoja; sallittua vain oman tai toisen hengen, vapauden, kotirauhan tai omaisuuden suojelemiseksi; varottava hätävarjelun liioittelua

Pakkotila

teko on välttämätön jonkin tärkeämmän asian pelastamiseksi tai suojaamiseksi, esimerkiksi vauvan pelastaminen kuumasta autosta rikkomalla ikkuna